

Sak 2/17 Fastsetting av kvote og område for lisensfelling av jerv 2017-2018

Bakgrunn

Gjennom behandlingen av St.meld. nr 15 (2003-2004) og Innst. S. nr 174 (2003-2004) ble det vedtatt nasjonale bestandsmål for brunbjørn, gaupe, jerv, kongeørn og ulv. Det ble også vedtatt å opprette åtte forvaltningsregioner for rovvilt. I forskrift om forvaltning av rovvilt (rovviltforskriften), av 18.3.2005 nr 242, er de regionale rovviltnemndene gitt myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling etter forskriften § 10 når bestandene ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for hver enkelt art i regionene

Styrende dokumenter

Rovviltforliket

Representantforslag 163 S (2010-2011) (rovviltforliket) legger føringer for forvaltningen av rovvilt. Her slås det bl.a. fast at lisensfelling skal være hovedvirkemiddelet for bestandsregulering av jerv, slik at ekstraordinære uttak av yngleregistreringer over tid kan reduseres til et minimum.

Naturmangfoldloven

Lov om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven), av 19.6.2009 nr 100, legger rammen for forvaltningen av naturressursene, jf § 1. Etter § 5 skal artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og artene skal forekomme i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder. Naturmangfoldloven § 7 sier at prinsippene i §§ 8 til 12 skal legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet og vurderingene skal framgå av beslutningen. Tiltak etter naturmangfoldloven skal også avveies mot andre viktige samfunnsinteresser, jf § 14. En slik avveining skal ikke medføre at målet i § 5 fravikes, men at tiltaket vil kunne medføre at målsettingen nås på annen måte eller i annet tempo enn hvis naturmangfoldet hadde vært eneste hensynet å ta, jf prinsippet om geografisk differensiert rovviltforvaltning i rovviltforskriften § 1.

Rovviltforskriften

Rovviltforskriften § 3 første ledd definerer de nasjonale bestandsmålene for brunbjørn, gaupe, jerv og ulv, mens de regionale bestandsmålene for hver enkelt region er gitt i § 4 første ledd bokstav a til h. Region 5 har bestandsmål om fem årlige ynglinger av jerv, jf. bokstav e. Når bestandene av den enkelte art ligger over de regionale bestandsmålene har rovviltnemndene myndighet til å fatte vedtak om kvote for betinget skadefelling, lisensfelling og kvotejakt, jf henholdsvis §§ 8, 10 og 11. Det er et absolutt krav om at rovviltnemndene må være beslutningsdyktige i henhold til § 7 fjerde ledd. Ved vurdering om nemnda har myndighet legges data om siste års yngling for brunbjørn og ulv til grunn, mens gjennomsnittet for de tre siste års ynglinger legges til grunn for gaupe og jerv, jf § 7 første ledd, andre og tredje punktum.

I § 7 andre ledd heter det:

Rovviltnemndens vedtak skal bygge på den regionale forvaltningsplanen for rovvilt, data om biologiske og bestandsmessige forhold og om skade- og konfliktsituasjonen, jf forskriften § 3 tredje ledd og § 6.

Det er Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt som skal gi data om status og utvikling i bestandene, jf § 3 siste ledd. Når kvote etter forskriften §§ 8, 10 og 11 er vedtatt, belastes irregulær avgang av rovvilt i regionen denne kvoten, jf § 7 siste ledd.

Om lisensfelling

Lisensfelling er hjemlet i naturmangfoldloven § 18, første ledd bokstav b, jf rovviltforskriften § 10; lisensfelling av brunbjørn, gaupe, jerv og ulv skal være et virkemiddel for å begrense veksten og/eller utbredelsen av rovviltartene.

Rovviltnemnda eller Miljødirektoratet setter en kvote for lisensfelling, jf rovviltforskriften henholdsvis §§ 10 og 13. Fellingsperioden for hver enkelt art er gitt i § 10 femte ledd.

Bestandsstatus og -utvikling hos jerv i Hedmark

Det nasjonale overvåkingsprogrammet gir gjennom Rovdata årlig ut rapporter over bestandssituasjonen og antall ynglinger av jerv. Rapportene legges fram 1.oktober hvert år. Rapporten for 2016 og foreløpige ynglinger i rovbase må derfor legges til grunn for vurderingene knyttet til dagens bestandssituasjon (pr. 9.6.2017).

Jervebestanden i Norge er gjennom flere år estimert med bakgrunn i registrering av antall ynglehi. For perioden 2014 til 2016 er gjennomsnitt for registrerte ynglinger av jerv i Norge på 55,7. Den norske jervebestanden er beregnet til 349 ± 37 dyr (NINA rapport 1291). I perioden 2014 til 2016 var det et gjennomsnitt på 10,3 ynglinger i Hedmark. NINA har beregnet at jervebestanden i Hedmark er på $64,7 \pm 13,3$ dyr (tabell 1).

Tabell 1: Antall ynglinger av jerv i Hedmark i perioden 2010 til 2017 og beregnet bestand.

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017 ¹
Ynglinger	10	12	10	7	10	13	8	8
Estimert bestand	49,0	55,6	65,9	59,7	56	62,7	64,7	

¹ Foreløpige tall for 2017, oppdatert pr 9.6.2017

I møte den 21.6.2016 fattet rovviltnemnda vedtak om en lisensfellingskvote på 12 dyr. 9 dyr ble felt på lisensfelling under lisensfellingsperioden 2016/2017.

Kjent avgang av jerv i 2017 er 12 dyr. Av disse er totalt 4 valper og 1 tisper tatt ut ved ekstraordinært uttak (hiuttak), 2 voksne hanner og 1 voksen tisper er tatt ut ved ekstraordinært uttak, 1 tisper ble funnet død, og 3 dyr er felt under lisensfelling.

Tabell 2: Uttak av jerv i jaktårene 2009/10-2016/17 fordelt på skadefelling, ekstraordinært uttak og lisensfelling. Kvote for lisensfelling i parentes. Jaktår går fra 1.4-31.3. Ett hiuttak (3 dyr) er gjennomført etter 31.3.

	2009/ 10	2010/11	2011/12	2012/13	2013/14	2014/15	2015/16	2016/17
Skadefelling	0	0	2	0	0	2	0	0
Ekstraordinært uttak	3	6	10	10	2	6	18	5
Lisensfelling	4(8)	8(8)	11(11)	11(16)	8(12)	11(16)	12(15)	9(12)
Annet	0	0	3	1	1	1	0	2
Sum uttak	7	14	26	22	11	20	30	16

Pr. 9.6.2017 er det registrert 6 dokumenterte og 2 antatte ynglinger av jerv i Hedmark i 2017. I to av disse ynglingene (Tolga og Engerdal) er det tatt ut totalt 4 valper og 1 tise.

Tabell 3: Foreløpig oversikt over antall ynglinger av jerv i Hedmark i 2017 med vurdering, kjent status og hiets plassering, oppdatert pr 9.6. Fargene gjenspeiler uttak innenfor de to forvaltningsområdene i Hedmark.

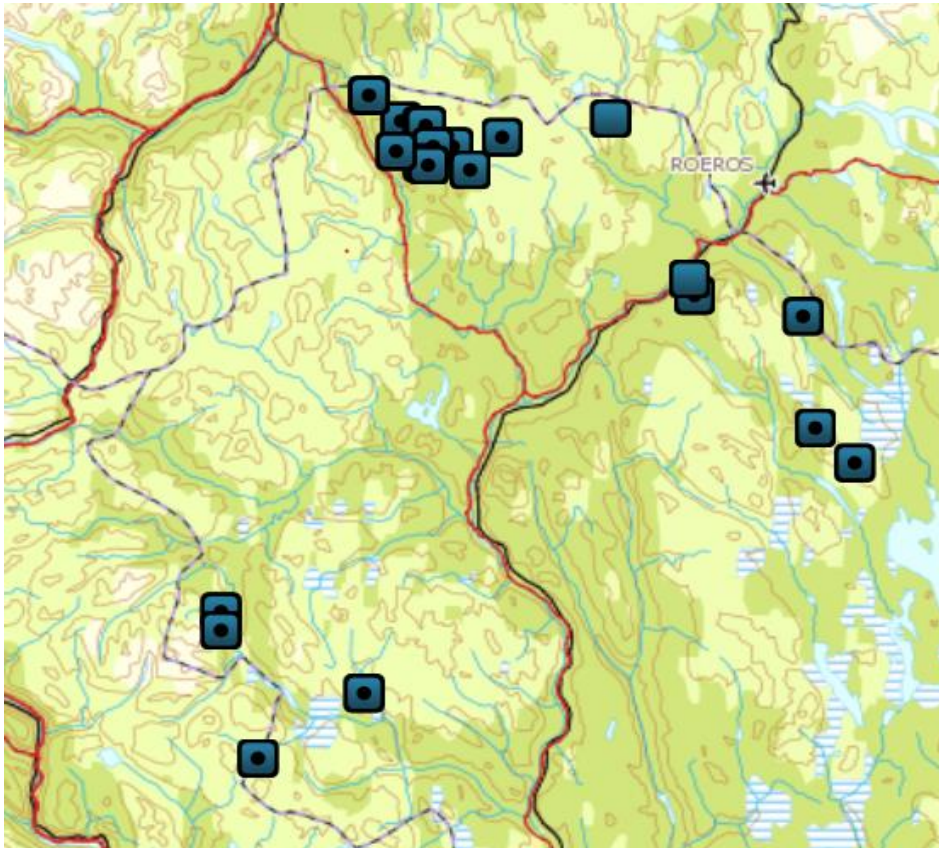
Kommune	Lokalitet	Vurdering	Status
Engerdal	Rømundfjellet	Dokumentert	
Engerdal	Femundsmarka	Dokumentert	Hiuttak, 2 valper
Engerdal	Hogna	Antatt	
Trysil	Trysilfjellet	Dokumentert	
Rendalen	Vestkjølen	Dokumentert	
Rendalen	Sølensjøen	Dokumentert	
Stor-Elvdal	Storfjellet	Dokumentert	
Tolga	Rausjøheimen	Dokumentert	Hiuttak, tise med 2 valper

Kilder:

- Yngleregistrering av jerv i Norge i 2010. NINA Rapport 614
- Yngleregistrering av jerv i Norge i 2011. NINA Rapport 757
- Yngleregistrering av jerv i Norge i 2012. NINA Rapport 898
- Yngleregistrering av jerv i Norge i 2013. NINA Rapport 981
- Yngleregistrering av jerv i Norge i 2014. NINA Rapport 1086
- Yngleregistrering av jerv i Norge i 2015. NINA Rapport 1196
- Yngleregistrering av jerv i Norge i 2016. NINA Rapport 1291
- Rovbase

Skader på husdyr og tamrein

I Rovbase er det i beitesesongen 2016 registrert 24 dokumenterte og antatte jerveskader på sau i Hedmark. Til sammenligning ble det i 2015 dokumentert 36 skader, og i 2014 ble det dokumentert 129 jerveskader på sau i Hedmark. Det er ikke dokumentert jerveskade på samisk tamrein i Hedmark siden 2013, men ett dyr er antatt sikkert tatt av jerv i 2016, og ett i 2017. Antall sau som ble erstattet som tatt av jerv i 2016 var 1040, mot 975 i 2015 og 1737 i 2014.

Figur 1: Dokumenterte og antatte jerveskader på sau i Hedmark i 2016.

Vurderinger og innstilling fra sekretariatet

Vurderinger i forhold til hjemmelsgrunnlag

Rovviltnemnda i region 5 har myndighet til å vedta kvote for lisensfelling av jerv, jf. rovviltforskriften § 10, når kravene i § 7 og det regionale bestandsmålet, jf. § 4 første ledd bokstav e, er oppfylt. Data for de tre siste årenes yngling legges til grunn for jerv, jf. § 7 første ledd, tredje punktum.

I Hedmark viser de foreløpige tallene at det er registrert 8 jervekull i 2017 (tabell 1). Gjennomsnittet for de tre siste årene der endelige data foreligger (2014 – 2016) er 10,3, og over det regionale bestandsmålet på fem årlige ynglinger. Rovviltnemnda har dermed myndighet til å fastsette kvote for lisensfelling av jerv i 2017.

Prinsippene i naturmangfoldloven §§ 8 til 12 skal ligge til grunn for all utøving av offentlig myndighet som berører naturmangfoldet, jf. § 7, og vurderingene skal framgå av beslutningen. Offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet skal så langt det er rimelig bygge på vitenskapelig kunnskap, jf. naturmangfoldloven § 8, jf. også rovviltforskriften § 7 andre ledd og § 3 tredje ledd. Biologien og økologien til jerv er godt undersøkt, og gjennom Nasjonalt overvåkningsprogram for rovvilt følges bestandsstatus og -utvikling for arten godt. Siste rapport som oppsummerer jervens bestandsstatus og -utvikling i Norge er NINA Rapport 1291. I tillegg er vårens SNO-inventeringer av ynglehi lagt inn i Rovbase. En av de store utfordringene med små bestander er at de er vanskelig å beskatte; en for hard beskatning behøver ikke å synes før etter flere år, og selv små tilfeldigheter i bestanden selv eller i miljøet kan føre til at rekrutteringen blir dårligere en tid.

Sekretariatet viser til prinsippet om differensiert forvaltning av rovvilt, jf. rovviltforskriften § 1 og forvaltningsplanen for rovvilt i Hedmark. Med differensiert forvaltning menes at *"hensynet til ulike*

interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltartene". Ved å nytte differensiert forvaltning, mener sekretariatet at prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, herunder lokalisering, i naturmangfoldloven § 12 er ivarettatt. Fylkesmannen viser her også til brev av 28.4.2014 fra Klima- og Miljødepartementet til rovviltnemndene om en tydeligere differensiering av forvaltningspraksis mellom de ulike sonene.

Ut i fra den vitenskapelige dokumentasjonen som foreligger om jervens bestandsstatus og utvikling i Norge, mener sekretariatet å ha tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å kunne foreslå en kvote for lisensfelling av jerv, uten at den samlede belastningen blir for stor eller at irreversible skader vil påføres jervebestanden, jf naturmangfoldloven §§ 8 og 10. §§ 9 og 11 anses ikke som relevante i denne sammenheng.

Vurderinger i forhold til fellingskvote og fellingsområde

Ved vurdering av kvote for lisensfelling skal rovviltnemndene, ifølge kommentarene til § 7 annet ledd, gjøre en samlet vurdering av bestandens status og forventede utvikling og sannsynliggjøre at bestanden etter neste yngling fortsatt vil oppfylle det nasjonalt fastsatte bestandsmålet for regionen. Kravet til presisjon i forvaltningsvedtakene øker jo nærmere ned mot bestandsmålet den aktuelle rovviltart forvaltes.

I henhold til rovviltforskriften § 10 kan det fastsettes en kvote for lisensfelling av jerv i perioden 10.9. til 15.2.

Jerveskadene skjer i all hovedsak i nordlige deler av Hedmark, fra nordlige deler av Stor-Elvdal og Rendalen kommuner og videre nordover. Det er typisk for jerv at skadene skjer ut over høsten. En del av beitelagene i områder der det også forekommer bjørn har forberedt tidligningsankning fra 20. august, men det foreligger et behov for å begrense jervens utbredelse i prioriterte beiteområder i nordvest og dermed potensialet for jerveskader neste år.

Ved fastsetting av kvote for lisensfelling må nemnda også ta i betraktning naturlig dødelighet og andre dødsårsaker som må forventes gjennom et år. I tabell 2 vises antall jerv som er tatt ut gjennom skadefelling, ekstraordinært uttak, andre årsaker og lisensjakt siden jaktåret 2009/10. I jaktåret 1.4.2016 til 31.3.2017 ble det tatt ut 16 jerver, 5 på ekstraordinært uttak og 9 på lisensfelling. I tillegg ble ett dyr funnet dødt i mars 2017 og ett dyr drept av ulv høsten 2016, samt at ett hiuttak hvor 1 tisper med 2 valper ble gjennomført etter den 31.3.2017.

Med henblikk på Stortingets rovviltforlik må målsettingen være at rovviltforvaltningen skjer på en slik måte at antallet ynglinger holdes så nær bestandsmålet som mulig. I Stortingets rovviltforlik slås det videre fast at *"lisensfelling skal bli hovedvirkemiddelet i bestandsreguleringen, slik at ekstraordinære uttak av yngre lokaliteter over tid kan reduseres til et minimum"*.

Antallet ynglinger av jerv i Hedmark har siden 2010 ligget vesentlig over bestandsmålet. Med det uttaket som er gjort gjennom skadefelling og lisensfelling de senere år synes bestanden å ha holdt seg relativt stabil rundt 10 ynglinger. Gjennom ekstraordinære uttak i 2016/17 er det tatt ut et noe lavere antall dyr enn forrige år. Det er vanskelig å forutse i hvor stor grad dette uttaket vil redusere bestanden. De foreløpige yngleregistreringene hittil i år tyder på en bestand på omtrent samme nivå som forrige år. Ut fra et mål om å forvalte bestanden av jerv ned mot det vedtatte bestandsmålet, anser sekretariatet at det er behov for å fastsette en kvote for lisensfelling. Ut fra kunnskap om bestandsstatus for jerv og kjent avgang av jerv, finner sekretariatet at en kvote for lisensfelling av 10 jerver i deler av Hedmark er forsvarlig med hensyn til den samlede belastningen på jervebestanden i Hedmark, jf naturmangfoldloven § 10. Med denne kvoten mener sekretariatet at bestandssituasjonen er slik at det fortsatt vil være potensial for fem årlige ynglinger av jerv kommende år.

Lisensfelling av jerv skal begrense veksten og/eller utbredelsen av jerv, jf rovviltforskriften § 10. Forekomst av jerv er først og fremst en utfordring i områder med småfe og tamrein på beite. Fellingsuttaket bør derfor rettes til områder der beitedyr og tamrein i henhold til vedtatt forvaltningsplan skal ha prioritet, der skadepotensialet er størst, og der det er registrert betydelige skader til jerv tidligere. Det vises også til rovviltforliket der det slås fast at soneinndelingen skal forvaltes tydelig. Sekretariatet foreslår derfor at det åpnes for å felle 10 jerver, hvorav maksimalt fem hunndyr innenfor grønn sone i Hedmark. I blått område utenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv (ulvesona), foreslår sekretariatet at det av den samme kvoten felles inntil tre jerver, hvorav maksimalt to hunndyr. Innenfor ulvesona er det iverksatt tunge forebyggende tiltak og det er sjeldent jerveskader på sau. Sekretariatet anbefaler at det ikke åpnes for lisensfelling innenfor ulvesona.

Dersom det åpnes for lisensfelling innenfor ulvesona, anbefaler sekretariatet at det i dette området ikke tillates båsfangst.

Kommunikasjon og rapportering

Jeger plikter å holde seg oppdatert om status for lisensfellinga minst én gang daglig under fellingsforsøk. Fylkesmannen oppretter en jervetelefon som gir jegeren opplysning om antall felte dyr og hvor mange dyr som gjenstår på kvoten. Videre gir forskriften jegeren plikter i forhold til rapportering om felte og påskutte dyr.

Sekretariatets forlag til vedtak

Kvotefor lisensfelling av jerv

Rovviltnemndene i region 5 viser til den nasjonale målsettingen om 5 årlige ynglinger av jerv innenfor regionen. Data om de tre siste års ynglinger (2014-2016) av jerv fra Nasjonalt overvåkingsprogram for rovvilt viser at gjennomsnittlig antall ynglinger ligger på 10,3.

Rovviltnemnda anser dermed å ha myndighet til å fatte vedtak om kvote for lisensfelling av jerv, jf. §§ 10 og 4 første ledd bokstav e og § 7 første ledd, tredje punktum i rovviltforskriften.

Rovviltnemnda viser til naturmangfoldloven § 7. Nemnda har fått forelagt den siste tilgjengelige vitenskapelige kunnskapen om jervens bestandsstatus og -utvikling i Hedmark, jf. § 8 og § rovviltforskriften § 3 siste ledd. Nemnda viser til sekretariatets faglige vurderinger om at den foreslåtte lisensfellingkvoten på 10 jerver ikke vil påføre bestanden irreversibel skade eller en for stor samlet belastning, jf. § 10. Forvaltningsplanen for rovvilt i Hedmark og føringene i rovviltforliket vil ligge til grunn for iverksettelse lisensfelling, jf. også rovviltforskriften §§ 1 og 6. Gjennom denne differensierte forvaltningen er hensynet til lokalisering i naturmangfoldloven § 12 vurdert. Rovviltnemnda anser ikke at §§ 9 og 11 ikke kommer til anvendelse i denne sammenheng.

Ut fra den foreliggende dokumentasjon over bestandssituasjonen av jerv og vedtatt politikk finner rovviltnemnda at lisensfelling av jerv ikke er til hinder for å nå bestandsmålet i 2017. Ut fra et behov for å avverge skade på husdyr vedtas en kvote for lisensfelling av 10 jerver, hvorav maksimalt 5 hunndyr, i Hedmark i perioden 10.9.2017 til 15.2.2018. Felling av 10 jerver anses ikke å true overlevelsen av jervebestanden på lang sikt, jf. naturmangfoldloven § 5.

Uttaket bør skje i områder der beitedyr skal være prioritert, jf. forvaltningsplan for rovvilt i Hedmark, og hvor det er skadepotensial for jerveskader på sau og tamrein. 10 jerver, hvorav maksimalt 5 hunndyr, kan felles i prioritert beiteområde (grønn sone) i forvaltningsplan for rovvilt i Hedmark. Av denne kvoten kan 3 dyr, hvorav maksimalt 2 hunndyr, felles i blått område i forvaltningsplanen utenfor forvaltningsområdet for ynglende ulv (ulvesona). Innenfor ulvesona åpnes det ikke for lisensfelling av jerv.

Jeger plikter å holde seg oppdatert om status for lisensfellinga minst en gang daglig under fellingsforsøk. Fylkesmannen oppretter en jervetelefon som gir jegeren opplysning om antall felte dyr og hvor mange dyr som gjenstår på kvoten.

Rovviltnemndas vedtak er fattet med hjemmel i §§ 18 og 77 i lov om forvaltning av naturmangfold av 19. juni 2009 nr 100, jf § 10, jf også §§ 4 og 7, i forskrift om forvaltning av rovvilt av 18. mars 2005 nr 242.

Dette vedtaket er et enkeltvedtak og kan påklages i medhold av forvaltningsloven kapittel VI, senest innen 3 uker etter at vedtaket er gjort kjent.